

BUSKERUD
FYLKESKOMMUNE

Handlingsplan for en rusfri Kongsberg videregående skole

Foto: Marita Pytte

KONGSBERG
VIDEREGÅENDE SKOLE

Innhold

MÅL FOR HANDLINGSPLANEN	4
FOREBYGGENDE ARBEID	4
ÅRSHJUL – FOREBYGGENDE ARBEID	5
RUTINER VED BEKYMNING FOR ELEVENS RUSVANER	6
RUTINER VED MISTANKE OM AT ELEV ER RUSSET I SKOLETIDEN	7
RUTINER VED KJØP OG SALG AV RUSMIDLER PÅ SKOLEN	7
RESSURSER	8
VEDLEGG 1 – FOR ELEVER: TIPS TIL HVA DU KAN GJØRE SOM BEKYMRET MEDELEV	9
VEDLEGG 2 – FOR ANSATTE: TIPS TIL GJENNOMFØRING AV ELEVSAMTALEN VED BEKYMNING VEDRØRENDE RUS	10
VEDLEGG 3 – FOR ANSATTE: TIPS TIL OBSERVASJON AV ELEVER VED MISTANKE OM RUSBRUK	11
VEDLEGG 4 – URINPRØVETAKING	12

Forord

Kongsberg videregående skole har som mål å være en trygg, god og inkluderende skole for alle elever og ansatte.

Gjennom positive tiltak hvor alle blir sett og tatt vare på er det et mål å styrke elevenes sosiale kompetanse slik at de er i stand til å ta gode valg når de står ovenfor utfordringer relatert til rus. Da både bruk, kjøp og salg og bekymring rundt eget eller andres rusbruk.

Skoleledelsen har det øverste ansvaret for arbeidet med bekjempelse av rusmisbruk, men for å lykkes må alle ta ansvar – både elever, ansatte og foreldre.

- Vi bryr oss om hverandre – ikke med hverandre
- Vi snakker med hverandre – ikke om hverandre
- Ingen skal gå alene med sine bekymringer

Rus i denne handlingsplanen er forstått som:

Alkohol, illegale rusmidler, medikamenter og dopingmidler.

Mål for handlingsplanen

Hovedmål:

Kongsberg Videregående skole skal ha et rusfritt skolemiljø.

Delmål:

Skolen jobber forebyggende med holdninger; bevisstgjøring av valg gjennom støtte fra voksne og medelever, og jobber for å motvirke at elever skal få problemer relatert til bruk av rus. Dette innebærer tiltak for å fange opp enkeltelever som vekker bekymring vedrørende bruk/salg/kjøp av rusmidler.

Forebyggende arbeid

Kongsberg videregående skole er en av kommunens flere rusforebyggende arenaer og hovedmålet med skolens rusforebyggende arbeid er å hindre utbredelse av rus, styrke elevenes kunnskap og holdninger relatert til rusbruk. Rusforebyggende arbeid har en klar forankring i den generelle læreplanen, hvor det vektlegges gode og trygge oppvekstvilkår for alle. I den forbindelse ser vi rusproblematikk i en større helse- og samfunnsmessig sammenheng.

Det holdningsskapende arbeidet bygger på skolens kjerneverdier:

- trygghet og læring
- profesjonalitet og engasjement
- fellesskap og mangfold

Arbeidet med å utvikle sosial kompetanse foregår gjennom hele opplæringen og i alle skolens læringsarenaer. En del av det rusforebyggende arbeidet i videregående skole vil være å hjelpe elever som opplever problemer. Rusforebyggende arbeid er også viktig med tanke på å hindre drop-out.

Årshjul – forebyggende arbeid

	Tiltak:	Ansvar:
Hele året	Skolens ansatte skal ha en generell og oppdatert kunnskap om rus, russymptomer og rusproblematikk hos ungdom og skal være trygge voksenpersoner i møte med elever som har utfordrende erfaringer med rus.	Ledelse og Elevtjenesten
Ved skolestart	Handlingsplanen tas opp med de ansatte	Seksjonsledere sammen med Elevtjenesten
	Gjennomgang av skolens rusplan med elevene og underskriving av skolereglement	Kontaktlærer
	Opplyse elevene om ordensreglementets punkt 5.1 Skolens rutiner innebærer alltid å kontakte foresatte til elever under 18 år, ved mistanke om rus.	Kontaktlærer
Høsten	Handlingsplan tas opp i elevrådet på høsten slik at elevrådsrepresentantene gjøres godt kjent med denne og er formidlere av denne inn i egne klasser.	Husstyret
	Det gjøres kjent for klassene via elevrådsrepresentant at planen er utformet i et samarbeid med elevrådet.	Elevrådsrepresentanter
	Foreldre informeres på foreldremøte om skolens arbeid med rus og rusforebygging	Elevtjenesten, Helsestasjon for Ungdom og politi
	Rus som tema skal alltid være en del av VIP på VG1 trinnet (Veiledning i psykisk helse for ungdom)	VIP koordinator (Elevtjenesten/andre faginstanser/kontaktlærere)
	"Russeseminar" for russeren. Hovedvekt på trafiksikkerhet, men rusproblematikk inngår i dette.	Trygg trafikk Buskerud, Statens vegvesen, Helsestasjon for ungdom og Politiet
Våren	"Temadag for russeren" Rus er et gjennomgående tema.	Helsestasjon for ungdom, Bris, Statens vegvesen, Brann og redning og Politiet
	Temadag om rus for VG1 og VG2.	Elevtjenesten, Politiet, Helsestasjon for Ungdom

Rutiner ved bekymring for elevens rusvaner

Tiltak:	Ansvar:
Dersom man har bekymring rundt en elevs rusvaner meldes bekymringen til kontaktlærer eller Elevtjenesten*	Den som eier bekymringen (medelever, ansatte ved skolen og foresatte)
Elevtjenesten gjennomfører kartleggingssamtale, og har samtale med kontaktlærer.	Elevtjenesten
Kontaktlærer kaller inn til klasselærerråd. Seksjonsleder, Elevtjenesten og klassens faglærere informeres. Kontaktlærer tar en samtale med eleven *	Kontaktlærer
Ved innrømmelse av misbruk: Varsle foresatte v/under 18 år/oppfordre til å orientere foresatte hvis eleven er over 18 år. Informere om muligheten for hjelp/oppfølging fra fagpersoner som Helsestasjon for Ungdom, BUP/DPS, barnevern, fastlege evt. politiet Klargjøre konsekvenser Sette opp avtale/kontrakt	Kontaktlærer / Elevtjenesten Elevtjenesten / helsesøster Elevtjenesten / helsesøster evt. i samarbeid med politiet Helsesøster / Elevtjenesten / Politi
Uten innrømmelse: Observasjonsperiode (1-2 uker) Nytt klasselærerråd Seksjonsleder foretar en bekymringssamtale med eleven* Foresatte varsles der eleven er under 18 år Informasjon om mulighet for avlegging av urinprøve* Meldes barnevernet v/under 18 år Sette opp avtale for oppfølging	Alle lærere/andre som er involvert i klassen Kontaktlærer Seksjonsleder Kontaktlærer / Elevtjenesten /Seksjonsleder Elevtjenesten / helsesøster Elevtjenesten / helsesøster

*Se vedlegg 1, 2, 3 og 4

Rutiner ved mistanke om at elev er ruset i skoletiden

Strakstiltak:	Ansvar:
Ved mistanke om at en elev er ruset på skolen, tar den som fatter mistanke kontakt med nærmeste leder	Alle (medelever, ansatte ved skolen og foresatte)
Eleven observeres og tas inn til samtale. Den som oppdaget eleven bør være tilstede (hvis flere elever, en av gangen) Kontakte foresatte dersom eleven er under 18 år	Hovedansvar: Seksjonsleder Medansvarlige: Elevtjenesten og kontaktlærer / faglærer
Ved synlig rus/innrømmelse, utvises eleven for resten av dagen. Foresatte kontaktes dersom eleven er under 18 år. Informasjon om mulighet for avlegging av urinprøve*	Ledelsen Elevtjenesten / helsesøster Eleven og evt. foresatte har selv ansvar for gjennomføringen av dette.
Oppfølgingssamtale med tilbud om videre hjelp.	Hovedansvar: Elevtjenesten Andre aktuelle: Kontaktlærer, helsesøster evt. eksternt hjelpeapparat

*Se vedlegg 4

Rutiner ved kjøp og salg av rusmidler på skolen

Tiltak:	Ansvarlig:
Dersom det oppdages en situasjon med kjøp/salg (evt. besittelse) av rusmidler på skolen, ta kontakt med skolens ledelse umiddelbart.	Alle (medelever, ansatte ved skolen og foresatte)
Samtale med den/de som er innblandet i situasjonen. Ta kontakt med foresatte dersom eleven er under 18 år.	Rektor
Politiet kontaktes Klargjøre konsekvenser (anmeldelse/utvisning)	Rektor/ledelse
Opprette sak	Politiet
Oppfølgingssamtale med tilbud om videre hjelp.	Hovedansvar: Elevtjenesten Andre aktuelle: Kontaktlærer, helsesøster, politiet evt. eksternt hjelpeapparat,

Ressurser

På skolen:

Kontaktlærer, Elevtjenesten, helsesøster og Helsestasjon for ungdom

Utenfor skolen:

Helsestasjon for Ungdom (HFU): 48 16 66 00,

Politiet v/Arild Nonstad (Forebyggende avdeling): 02800/32 80 55 00

Barneverntjenesten: 32 86 63 10

Utekontakten Bente Bjørdal: 48 16 60 06/ Margunn Ygre: 48 16 60 07.

Rus og Psykiatri ROP (BUP/DPS) brukes til drøftingssamtale telefontid: kl. 11-11.30: 97 47 97 15

Legevakt: 32 72 03 00

Fastlege

BUP (Barne og ungdomspsykiatrisk poliklinikk): 32725880

DPS (Distriktpsykiatrisk senter): 32725850

Hjelpetelefoner:

Rustelefonen: 08 588

Dopingtelefonen: 800 50 200

Nyttige nettsider:

[Snakk om rus](#)

ungsinn.no

settegrenser.no

[Klara klok](#)

[Helsedirektoratet – Psykisk helse og rus](#)

[Rustelefonen](#)

[Kompetansesenter rus](#)

[Hjem-skole-samarbeid](#)

<http://hasjavvenning.no/>

Vedlegg 1 – For elever: Tips til hva du kan gjøre som bekymret medelev

Er du bekymret for at en medelev ruser seg kan du fortelle han/henne at du er bekymret for det vedkommende holder på med. Handlingen din viser at du bryr deg og er en venn som vil det beste. Dersom medeleven din synes det er greit å snakke med deg om dette, kan du for eksempel spørre om de positive og negative sidene de selv ser ved rusbruken. Det viktigste er å bygge motivasjon til å slutte, og dette kan være ett skritt på veien til å bli mer bevisst. Trenger du råd/veiledning i forhold til dette kan du ta kontakt med Elevtjenesten.

Det er viktig å ikke ta ansvar for at medeleven skal endre på sitt rusbruk, men heller gi tips om hva hun/han kan gjøre. Opplys om at han/hun kan ta kontakt Elevtjenesten, helsestasjon for ungdom eller fastlegen sin.

- Er du bekymret for at en medelev er ruset på skolen, meld bekymringen til kontaktlærer eller Elevtjenesten.
- Oppdager du en situasjon med kjøp/salg (evt. besittelse) av rusmidler på skolen, ta kontakt med en ansatt på skolen.
- Ved mistanke om at en elev er ruset på skolen, ta kontakt med nærmeste leder.

Er dette noe du kjenner igjen fra bekymringen?

- Endret atferd som innebærer:
  - rastløshet, aggressivitet
  - unormal oppstemthet, forvrengning av sanseinntrykk
  - kritikkløshet / risikoadferd
  - tretthet, sløvhet, nedsatt reaksjonsevne
  - manglende konsentrasjon, dårlig hukommelse
  - rødhet i øynene, pupillstørrelse og munntørrhet
  - skulk / fravær
  - dårligere hygiene og fysisk form
  - endret vennekrets
- Endringer i klassemiljøet, f.eks. økt konfliktnivå/motsetning i klassen eller at penger og verdisaker forsvinner.

Vedlegg 2 – For ansatte: Tips til gjennomføring av elevsamtalen ved bekymring vedrørende rus

- Vær godt forberedt til samtalen. Sett av litt god tid.
- Det er viktig at samtalen ikke bærer preg av forhør, nysgjerrighet og fordømmelse.
- Vær åpen, det kan være mange årsaker til at en ungdom velger og ruse seg.
- Kontaktlærer bør ikke komme med påstander som ikke kan bevises, på et tidlig stadium.
- Det kan være greit og prate litt “rundt grøten” tidlig i samtalen. Snakk først om fravær, karakterer, skoleprestasjoner, sløvhet, evt hvem eleven omgås – konkretiser hva som er observert.
- “Jeg/vi er bekymret for deg” kan være en god vinkling, som viser at vi har omsorg for eleven.

Tilpass samtalen til den enkelte elevs individuelle behov. Målet er at eleven skal føle trygghet og ha tillit til deg.

Kanskje eleven har økende fravær, dårlige (synkende) skoleprestasjoner, er trett/ukonsentrert i timene, kommer mye for sent. Dette er forhold en kan ta tak i, underveis i samtalen. Følgende spørsmål kan stilles eleven:

- Hvordan har du det? (Her sammenholder en med egne/andres observasjoner. Jfr punktene ovenfor.)
- Hva er årsaken? Har du selv noen forklaring? (Noe du ikke mestrer? Strever faglig?)
- Har du venner? Nye eller gamle venner? Trivsel på skolen/i klassen?
- Hva gjør dere sammen?
- Hva gjør du på fritiden? (Trener, jobber, spiller?)
- Bor du hjemme eller på hybel? Hvordan er det?
- Har du god kontakt med foreldrene dine/ foresatte?
- Har du noe imot å ta en prat med helsesøster eller evt noen fra elevtjenesten? (Anmod eleven om å gå til samtale)

Informér eleven om at du uansett vil ta kontakt med helsesøster/Elevtjenesten for å melde din bekymring. Fortell at du vil fortsette å følge med, og at dere evt. gjentar en slik samtale. Påpek at du gjør dette for å forsikre deg om at det går bra med vedkommende.

Vedlegg 3 – For ansatte: Tips til observasjon av elever ved mistanke om rusbruk

Ved mistanke om bruk av rusmidler er det viktig å danne seg et totalbilde av elevens situasjon. Dette kan gjøres ved blant annet å observere:

- dårlig hygiene og dårlig form
- uro, rastløshet, aggressivitet
- unormal oppstemthet, forvrengning av sanseinntrykk
- kritikkløshet / risikoatferd
- tretthet, sløvhhet, nedsatt reaksjonsevne
- manglende konsentrasjon, dårlig hukommelse
- rødhet i øynene, pupillstørrelse og munntørrhet
- skulk / fravær
- at klassemiljøet endrer seg, F.eks. økt konfliktnivå/motsetning i klassen eller at penger og verdisaker forsvinner
- andre tegn / spor i skolemiljøet generelt (her trenges hjelp fra andre ansatte)

Vedlegg 4 – Urinprøvetaking

Eleven tilbys å ta urinprøve hos politiet for å kunne “frikjenne” seg. Det finnes også muligheter for at eleven skal kunne ta urinprøve via fastlege, det finnes også hurtigtester som kan kjøpes på apoteket. Foreldre involveres i dette når det er mulig. For elever under 18 år kan man oppfordre foreldre til tiltak vedrørende urinprøvetaking.

Viktig å vite ved samarbeid med politiet

Dersom en elev velger å avlegge en urinprøve hos politiet, er det viktig å være klar over følgende:

Politiet må opprette et saksforhold, dersom urinprøven er positiv (altså bekrefter at eleven har ruset seg). Politiet har imidlertid mulighet til å gjøre en **påtaleunntatelse med vilkår**. Dette kan for eksempel innebære at det gjøres en avtale med eleven, som går ut på jevnlig testing av urinen over en bestemt tidsperiode. En slik avtale er en del av politiets forebyggingsarbeid, og har vist seg å være meget vellykket, i forhold til ungdom som sliter med rusproblematikk.